

**RAAD VAN TOEZICHT OOST VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VAN MA-
KELAARS NVM**

21-70 RvT Oost

Eindbeslissing. Beweerdelijke valsheid in geschrifte. Rapport van handschriftdeskundige.

Zie ook uitspraken 20071 I en II. Op verzoek van de raad van toezicht heeft een handschriftdeskundige onderzoek gedaan naar de parafen ('schoolmeesterskrullen') op een koopovereenkomst. Deze zouden volgens klager niet van hem afkomstig zijn waarover een klacht werd ingediend. Het rapport van de deskundige geeft aan dat de kans groter is dat die parafen wel door klager zijn gezet dan dat dit niet het geval is. De raad neemt de bevindingen over en verklaart de klacht dientengevolge ongegrond.

Beslissing van 3 augustus 2021

Inzake de klacht van

1. de heer **J.J. O.**, wonende te R,
2. de besloten vennootschap **P B.V.**,
statutair gevestigd te R,
klagers,
gemachtigden: de heer J. W. en
de heer V. D.,

tegen

1. de heer **M. C.**, zaak doende te B,
2. **W Makelaardij**, gevestigd te B,
beklaagden,
gemachtigde: mr. B.H.M. Karens.

In deze beslissing zullen net als in de tussenbeslissingen van 2 maart en 30 maart 2021 partijen worden aangeduid als enerzijds O, P en O c.s. en anderzijds als C, W en C c.s. De Raad van Toezicht Oost van de Stichting Tuchtrechtspraak NVM zal 'de Raad' worden genoemd.

1. Het verloop van de klachtprocedure

De Raad heeft op 2 maart 2021 en 30 maart 2021 tussenbeslissingen genomen. Voor het verloop van deze klachtprocedure tot aan 30 maart 2021 wordt naar die tussenbeslissingen verwezen.

Het verdere verloop van de klachtprocedure blijkt uit:

- brief van de Raad van 10 mei 2021;
- brief van O c.s. van 23 mei 2021;
- e-mail van de Raad van 25 mei 2021;
- e-mail van O c.s. van 28 mei 2021;
- e-mail van mr. Karens van 4 juni 2021;
- e-mail van O c.s. van 8 juni 2021;
- e-mail van mr. Karens van 14 juni 2021;
- e-mail van de Raad van 16 juni 2021;
- e-mail van mr. Karens van 23 juni 2021.

2. De beoordeling

2.1 De Raad blijft bij hetgeen is overwogen en beslist in de tussenbeslissingen van 2 en 30 maart 2021. Bij de laatste beslissing is tot deskundige ing. C. Verhulst (hierna: ‘de deskundige’) benoemd en een onderzoek door de deskundige bevolen ter beantwoording van de volgende vragen:

- 1) Is het al dan niet waarschijnlijk dat O de “schoolmeesterskrullen” op pagina’s 1 tot en met 8 van de koopovereenkomst, (mede) gelet op de door hem geplaatste paraaf en handtekening op pagina 9 ervan heeft gezet en in welke mate?
- 2) Indien u van mening bent dat niet met een zekerheid grenzende mate van waarschijnlijkheid is vast te stellen of de “schoolmeesterskrullen” op de pagina’s 1 tot en met 8 van de koopovereenkomst zijn gezet door O, is dat dan toe te rekenen aan het ontbreken van bruikbaar referentiemateriaal of aan andere factoren?
- 3) Is het mogelijk aan de hand van de in koopovereenkomst geplaatste en onderzochte handtekening en parafen vast te stellen of de aan O toegeschreven parafen op de pagina’s 1 tot en met 8 en de door hem gezette handtekening op pagina 9 van het contract gezet zijn met dezelfde pen of met verschillende pennen?
- 4) Heeft u overigens nog opmerkingen die voor de beoordeling van deze zaak van belang kunnen zijn?

2.2 De Raad heeft Verhulst de volgende stukken overhandigd:

- Koopakte Bedrijfs-Onroerendgoed (in origineel, 9 pagina’s, gedateerd 1 november 2019);
- Vaststellingsovereenkomst (in origineel, 3 pagina’s, gedateerd 14 mei 2020);
- Het procesdossier inclusief de beslissingen van 2 en 30 maart 2021 (in kopie).

Anders dan door O c.s. is gesteld is op of omstreeks 16 november 2020 geen document door O c.s. bij de Raad ingediend.

2.3 Door de deskundige is op 7 mei 2021 het “Deskundigenrapport Vergelijkend handschrift-onderzoek” (zaaknummer 2021.3020), hierna aan te duiden als: ‘het deskundigenrapport’ uitgebracht.

2.4 Het deskundigenrapport houdt, voor zover van belang, het volgende in:

“

1. Ontvangen materiaal

[...]

B1 Een Koopakte Bedrijfs-Onroerendgoed met een opdruk W bestaande uit totaal negen bladen. [...]

R1 Een vaststellingsovereenkomst zonder opdruk van een logo of naam bestaande uit drie bladen. [...] Opvallend aan deze overeenkomst is dat de eerste twee pagina's op ander papier zijn afgedrukt dan de laatste pagina.

[...]

3. Vergelijkend handschriftonderzoek

[...]

In dit geval zijn er geen schrijfproeven overgelegd voor het onderzoek, maar uitsluitend handtekeningen en parafen die bij een eerdere gelegenheid deels buiten de context van de zaak zijn geproduceerd. De handtekeningen werden als origineel overgelegd. Onderzoek aan kopieën geven beperkingen bij het onderzoek, maar deze beperking is in deze zaak niet van toepassing.

4. Hypothesen

Naar aanleiding van de vraagstelling zijn de volgende elkaar uitsluitende hypothesen beschouwd voor de “schoolmeesterskrullen”.

H1. De betwiste “schoolmeesterkrullen” zijn geproduceerd door J.J. O.

H2. De betwiste handtekeningen zijn geproduceerd door een willekeurige andere persoon.

Bij het onderzoek is nagegaan of de resultaten beter passen bij hypothese H1 of de alternatieve hypothese H2.

5. Nadere beschouwing van de betwiste parafen

[...]

De krullen zijn overgelegd als originele parafen die met originele inktafzettingen zijn geplaatst op papier. Bij een originele handtekening of paraaf zijn inktafzettingen (meestal met een balpen) op het papier geplaatst. In de handtekeningen die als kopie [...] worden overgelegd, zijn niet alle kenmerken te onderzoeken die wel in een originele handtekening kunnen worden onderzocht. [...] In dit geval zijn er geen beperkingen bij het onderzoek aan de betwiste parafen.

Na onderzoek is gebleken dat de parafen een vlot geschreven indruk maken. Aan de hand van het originele document is het bewegingsverloop van de parafen na te gaan. De parafen bestaan niet uit elementen die leesbaar zijn, maar uit onleesbare patronen (namelijk een krul) [...]

Er zijn geen onderbrekingen of aarzelingen in de lijnvoering zichtbaar en er is te zien dat de parafen geen monotoon drukverloop vertonen, wat wel het geval is wanneer er sprake is van een nabootsing en er langzamer wordt geschreven om een schrijfbeweging van iemand

anders te volgen. Daar is hier geen sprake van. [...]

6. Nadere beschouwing van de referentie handtekeningen/parafen

Als referentiemateriaal voor het gevraagde handschriftonderzoek zijn originelen overgelegd van enkele parafen en twee handtekeningen die voorkomen op pagina 9 van het document waarvan op de eerste acht pagina's de "schoolmeesterskrullen" moeten worden onderzocht (B1) en op de drie pagina's van de vaststellingsovereenkomst (R1). Er zijn geen schrijfproeven overgelegd die bij het onderzoek kunnen worden gebruikt. Van de overgelegde stukken is de datering bekend. Er bevindt zich volgens de materie op de documenten geen extreem grote tijdspanne tussen de betwiste parafen en het overgelegde referentiemateriaal. Het referentiemateriaal is afkomstig uit 2019 en 2020. De variatie van het referentiemateriaal is vrij klein.

Er zijn in dit geval voldoende referentiehandtekeningen en parafen overgelegd, waardoor een inschatting kan worden gemaakt over het schrijfrepertoire van J.J. O.. De vergelijkingsmogelijkheden met de betwiste parafen zijn beperkt; dit heeft echter niet te maken met de kwaliteit of de hoeveelheid van het overgelegde referentiemateriaal, maar met de uitvoering van het geschrevene. Bij vergelijkend handschriftonderzoek is het van belang dat soortgelijke patronen met elkaar kunnen worden vergeleken. Deze vergelijkbare patronen zijn slechts in beperkte mate aanwezig. In dat geval is de omvang van het overgelegde referentiemateriaal minder van belang. [...]

7. Resultaten vergelijkend onderzoek

7.1 Document technische gedeelte

Allereerst is nagegaan of er eventueel inktonderzoek gedaan kan worden aan de parafen die op pagina 8 van het document B1 zijn weergegeven en de paraaf en handtekening op pagina 9 van dat document. Dit om een antwoord te krijgen op vraag 3 uit de vraagstelling.

Vergelijkend inktonderzoek kan visueel plaatsvinden of met geavanceerde onderzoeksparatuur waarbij absorptie, reflectie, fluoressentie, UV-reactie van de inkt(en) kunnen worden onderzocht. Dit laatste onderzoek kan alleen plaatsvinden wanneer de te onderzoeken inkten voorkomen op dezelfde pagina en dat is in dit geval niet aan de orde. Elke paraaf/handtekening komt voor op een andere pagina. Het papier is namelijk van invloed op de reactie waardoor de bewijskracht wegvalt wanneer vergelijkend inktonderzoek wordt gedaan aan inkten op verschillende pagina's. Papier reageert namelijk nooit helemaal hetzelfde. Visueel lijken de bedoelde parafen lichter van kleur dan de overige parafen en de kleur lijkt overeen te komen met die van pagina 9, maar met zekerheid is dit niet vast te stellen. Daarnaast is het zo dat inkten die er qua kleur of reactie hetzelfde uitzien of hetzelfde reageren, niet uit hetzelfde schrijfinstrument afkomstig hoeven te zijn. Meerdere pennen (in een zelfde batch of van hetzelfde merk) kunnen worden uitgerust met dezelfde inktpatronen. Kortom, ook al gaat het om (exact) dezelfde inkt, dan wil het nog niet zeggen dat het om dezelfde pen gaat.

De samenstelling van inkt kan ook chemisch worden onderzocht, maar dan geldt dezelfde

beperking. Verschillen in inkten kunnen worden aangetoond, maar wanneer er overeenkomsten zijn dan wil het nog niet zeggen dat het om hetzelfde schrijfinstrument gaat.

7.2 Vergelijkend handschriftonderzoek

Bij vergelijking van de betwiste parafen met het referentiemateriaal van J.J. O. zijn allereerst verschillen geconstateerd in de uitvoering van de parafen ten opzichte van de parafen uit het referentiemateriaal. Bij vergelijkend onderzoek kunnen louter vergelijkbare patronen met elkaar worden vergeleken. Daar komt nog eens bij dat schoolmeesterskrullen vrij algemeen van aard zijn en die zien er soortgelijk uit wanneer deze door verschillende personen worden gezet. Echter, sommige van de schoolmeesterskrullen die hier zichtbaar zijn op het document B1, bevatten nog een extra haaltje aan de onderkant en dit haaltje komt op dezelfde wijze voor in één van de referentieparafen. [...] Dit patroontje komt overeen bij drie van de betwiste parafen wanneer deze worden vergeleken met het overgelegde referentiemateriaal. Het gaat om de parafen op de pagina's 6, 7 en 8 van het document B1.

De meeste patronen uit de schoolmeesterskrullen kunnen niet worden vergeleken met het overgelegde referentiemateriaal door het verschil in uitvoering. Daarentegen is het eindhaaltje juist wel vergelijkbaar.

8. Interpretatie van de bevindingen

Voor het onderzoek zijn handtekeningen en parafen overgelegd die deels bij een eerdere gelegenheid buiten de context van de zaak zijn geproduceerd. Er zijn geen schrijfproeven overgelegd. Omdat de betwiste parafen met originele inktafzetting op het papier zijn aangebracht, waren er geen beperkingen bij het onderzoek die te maken hadden met de kwaliteit van het geschrevene. De bevindingen van het onderzoek zijn voldoende om een conclusie te kunnen trekken en er waren genoeg vergelijkingsmogelijkheden. Echter, er ontbraken nog wel schrijfproeven waarbij de schoolmeesterskrullen zijn gezet door J.J. O. ter vergelijking. In dit geval is dat wel belangrijk vanwege het feit dat er sprake is van beperkte vergelijkingsmogelijkheden door verschil in uitvoering tussen de krullen en de referentieparafen. De kwaliteit van de parafen is goed genoeg en bieden vergelijkingsmogelijkheden. Dit laatste geldt ook voor het referentiemateriaal dat als origineel is overgelegd.

Omdat de parafen (schoolmeesterskrullen) op de eerste vijf pagina's onvoldoende vergelijkingsmogelijkheden bevatten door het verschil in uitvoering kunnen de bevindingen niet worden afgewogen in het licht van de beide hypothesen H1 en H2. De bevindingen liggen in de lijn der verwachting wanneer de betwiste parafen niet door J.J. O. zijn geproduceerd vanwege de verschillen, maar de verschillen zijn te verklaren door de andere uitvoering en niet omdat er op microniveau verschillen zijn in het krommingsverloop van de lijnen. De vergelijkingsmogelijkheden op microniveau zijn beperkt. Hierdoor liggen de bevindingen net zo in de lijn der verwachting wanneer de betwiste parafen op de eerste vijf pagina's wel zijn geproduceerd door J.J. O..

De bevindingen liggen in de lijn der verwachting wanneer de betwiste parafen op de pagina's 6, 7 en 8 door J.J. O. zijn geproduceerd vanwege de overeenkomst in het onderste ge-

deelte van de schoolmeesterskrullen (het eindhaaltje). Uiteraard kan het bovenste gedeelte van de parafen niet worden vergeleken op microniveau vanwege het verschil in uitvoering, maar deze schoolmeesterskrullen zijn wat afwijkend van de vrij algemene uitvoering van 'normale' schoolmeesterskrullen. Hierdoor kan er geen vérgaande conclusie worden gegeven voor deze parafen, maar de overeenkomst is opvallend.

Bij de vergelijking zijn de verschillen overheersend. Maar deze verschillen hebben niet zoveel waarde, omdat zoals reeds eerder al gesteld, er sprake is van een andere uitvoering.

Wanneer de betwiste parafen niet zouden zijn gezet door J.J. O. zelf, acht ik de kans klein dat de bevindingen, zoals nu zijn geconstateerd, worden waargenomen in de parafen op de pagina's 6, 7 en 8 (omdat het juist om vlottere geproduceerde parafen gaat) en er sporen van overeenkomsten waarneembaar zijn in de eindhaal van de parafen op die bladzijden. Wanneer er vlot wordt geschreven komen juist de kenmerken van de schrijver, in dit geval van J.J. O., naar boven.

Wanneer de parafen door iemand anders zouden zijn gezet, zou ik juist verschillen hebben verwacht in het laatste gedeelte van de parafen dan nu zijn waargenomen. Ik zou meer algemene schoolmeesterskrullen hebben verwacht zonder dat laatste haaltje en niet de nu waargenomen overeenkomsten juist in dat laatste haaltje.

9. Conclusie

Bij het onderzoek waren de volgende elkaar uitsluitende hypothesen opgesteld voor de beide betwiste handtekeningen:

H1. De betwiste "schoolmeesterkrullen" zijn geproduceerd door J.J. O.

H2. De betwiste handtekeningen zijn geproduceerd door een willekeurige andere persoon.

Voor de parafen op bladzijde 6, 7 en 8:

*De bevindingen van het onderzoek zijn **iets waarschijnlijker** wanneer hypothese H1 juist is dan wanneer hypothese H2 juist is.*

Voor de parafen op de bladzijden 1 tot en met 5:

*De bevindingen van het onderzoek zijn **ongeveer even waarschijnlijk** wanneer hypothese H1 juist is dan wanneer hypothese H2 juist is.*

Voor een optimaal onderzoek zijn nog parafen nodig van J.J. O. in de vorm van schoolmeesterskrullen. In dat geval kunnen er meer kenmerken op microniveau met elkaar worden vergeleken."

- 2.5 De Raad neemt de conclusie uit het deskundigenrapport over en maakt die tot de zijne. De Raad ziet onvoldoende aanleiding om nader onderzoek (vergelijking van kenmerken op microniveau na aanlevering van schoolmeesterskrullen door O) te laten doen. Op basis van de bevindingen van het deskundigenrapport is onvoldoende aannemelijk geworden dat een ander dan O de krullen op de koopovereenkomst heeft gezet. De Raad neemt daarbij in

aanmerking dat zijdens O is gesteld dat het voor O gebruikelijk was om interne documenten van zijn onderneming T met een “schoolmeesterskrul” “voor gezien” te ondertekenen zoals blijkt uit de e-mail van O c.s. van 28 mei 2021. De slotsom is dat de klacht van O c.s. tegen W c.s. ongegrond zal worden verklaard.

7. De beslissing

De Raad:

verklaart de klacht ongegrond.

Deze uitspraak is gedaan door mr. J.W.M. Tromp, voorzitter, mr. M.A.A. Gockel-Gieskes, lid-secretaris, en mr. R.E. Kranen, lid, op .....

mr. M.A.A. Gockel-Gieskes
lid-secretaris

mr. J.W.M. Tromp
voorzitter